

SERRA

734 FEBRER 2021 • 6,10 €

D'OR

Entrevista a monsenyor Joan Planellas

David Pagès i Cassú

Les Germanies,

una alerta amb 500 anys de vigència

Jordi Mata

Les paraules del traficant

Xavier Aldekoa

El 23-F, quaranta anys després

Francesc-Marc Álvaro

Els artistes catalans escriuen a Picasso

Mariona Seguranyes Bolaños

2010-2020, memòria teatral d'una dècada

Enric Ciurans

Rusiñol i el cinema

Joan Oriol i Giralt

Llibres per a infants i adolescents

Teresa Mañà

ÀLEX MARTÍN ESCRIBÀ,
L'ESPECIALISTA EN
NOVEL·LA NEGRA
Irene Muñoz Pairet

Mals
pensaments

El 23-F

quaranta anys després

per Francesc-Marc Álvaro

El 23 de febrer de 1981, ara fa quaranta anys, el coronel de la Guàrdia Civil Tejero entrava al Congrés dels Diputats pistola en mà per aturar la sessió parlamentària.

Faltaven cinc minuts per dos quarts de set de la tarda quan el tinent coronel Tejero va entrar al Congrés dels Diputats acompanyat de diversos guàrdies civils armats i va aturar la sessió parlamentària pistola en mà. Era el dilluns 23 de febrer de 1981. Aquest mes fa quaranta anys d'aquell intent de cop d'estat que va tenir-nos tota la nit amb l'ai al cor. Quaranta anys, els mateixos que va durar la dictadura de Franco, sorgida també d'un cop d'estat i d'una guerra civil, com tothom sap.

El temps històric és ràpid i lent alhora. Si preguntes a les noves generacions pel 23-F, és molt pro-

bable que no te'n sàpiguen dir res. L'esborrament sistemàtic de les fites importants és una inèrcia contra la qual no fem res, no sé si per deixadesa o per una insana intenció de no haver de donar comptes. D'altra banda, les commemoracions oficials d'aquest episodi han tendit a construir una faula dolça en la qual tot el protagonisme és per al rei Joan Carles, que va sortir a un quart de dues de la matinada —per què no va sortir abans?— a frenar oficialment el cop, vestit amb l'uniforme de capità general de l'Exèrcit; a tres quarts de deu del vespre havia parlat el president Jordi Pujol, des dels micròfons de Ràdio Nacional d'Espanya, per demanar «serenitat» i per explicar

«Molts dels documents que podrien ajudar-nos a esclarir el que va passar de debò entre bambolines no seran desclassificats fins d'aquí a deu anys.»

«Per bé que puguin ser pocs els qui avui es declaren obertament franquistes, són molts més el que participen d'uns conceptes i d'un llenguatge que connecten directament amb la dictadura.»

que havia parlat amb el monarca i que s'estava treballant per garantir l'ordre constitucional.

Les commemoracions del 23-F, dèiem, han fixat una versió plana d'aquell esdeveniment i, per reblar el clau, molts dels documents que podrien ajudar-nos a esclarir el que va passar de debò entre bambolines no seran desclassificats fins d'aquí a deu anys. Diversos historiadors han demanat de tenir accés a aquests materials —té una gran importància el sumari del cop, que el Tribunal Suprem no permet consultar— i sempre s'han trobat amb negatives de les autoritats competents. Per tant, la ciutadania desconeix encara moltes dades

El rei Joan Carles va sortir a un quart de dues de la matinada a frenar oficialment el cop d'estat vestit de capità general de l'Exèrcit, però les versions alternatives sobre el seu paper en la conspiració tenen avui molt d'interès.

«Les commemoracions del 23-F han tendit a construir una falla dolça en la qual tot el protagonisme és per al rei Joan Carles.»

rellevants sobre un moment clau de la construcció del sistema democràtic després del franquisme, dades que servirien per a col·locar al seu lloc les responsabilitats de cadascú, començant per qui llavors era el cap d'estat, un personatge avui colgat pel desprestigi i tractat com un empestat pel seu hereu. La qüestió volta pel cap de qualsevol que estigui atent: si el Borbó emèrit va enganyar tot el país pel que fa als seus negocis i la seva fortuna, per quin motiu hauríem de donar per bones les seves explicacions sobre el rerefons del 23-F? Les versions alternatives sobre el seu paper en aquella conspiració (algunes de les quals parteixen d'informació de serveis secrets estrangers) tenen ara més interès, òbviament.

Fa poc, a finals de l'any passat, una colla de comandaments militars jubilats van pronunciar-se en privat i en públic contra l'executiu espanyol integrat per PSOE i Podem, amb un llenguatge característic de la dreta més extrema i reaccionària. En un xat privat, algun d'aquests militars va arribar a proposar l'afusellament de «vint-i-sis milions» de ciutadans, els que ell considerava enemics. En una carta adreçada al monarca, aquests

empleats públics van descriure amb colors tènrics l'Espanya actual i van exigir mà dura. El fet que el gabinet presidit per Pedro Sánchez aprovés els pressupostos generals amb el vot d'ERC i d'EH Bildu va ser interpretat per aquests guardians de les essències com una agressió intolerable. Felip VI, per cert, va limitar-se al silenci.

El soroll de sabres —que va ser constant durant els anys de la Transició— ha tornat a la vitrina de l'actualitat. Encara que siguin sabres rovellats, aquesta remor ens ha recordat l'intent colpista del 23-F, que va anar precedit d'una pila de moviments estranys en ambients de la cúpula militar i de la dreta nostàlgica, als quals es van sumar aquells qui volien una solució excepcional per aturar el terrorisme d'ETA i frenar, de passada, les aspiracions legítimes de les autonomies històriques. Contra el que avui pugui semblar, l'any 1981 encara hi havia elits seduïdes per allò que a Madrid s'anomenava «golpe de timón» o «operación De Gaulle». Alguns catalans vinculats al poder econòmic participaven d'aquestes idees, cosa que és fàcil de comprovar rellegint el que van dir i escriure

en aquella etapa algunes figures que després han tingut protagonisme, per exemple, com a representants de la patronal.

Soroll de sabres, com si la història d'Espanya fos una sinya a la qual estem lligats fins a l'avorriment infinit. És possible avui un nou cop d'estat militar? Acabo d'escriure la pregunta i noto un calfred a l'espina. Exagero? No ho sé. Que els militars espanyols —encara que siguin jubilats— vulguin tallar el bacallà em porta a una conclusió, trista: a Espanya, els gasos tòxics del passat contaminen el present i amenacen el futur. Estava a punt d'afegir-hi que això és «una desgràcia», però el terme és inexacte. És una constant, és la tradició. Tot passa, però la tradició més nefasta perdura i sap adaptar-se als nous contextos. Una adaptació que ja ni es nota.

Avui, en realitat, és la cúpula judicial la que fa la feina bruta que antany feien els comandaments de les forces armades. Mentre el soroll de sabres retirats provoca escàndol, les decisions del Consejo General del Poder Judicial (de majoria conservadora) van impregnant la vida pública i marquen l'agenda, com si es tractés d'un govern a l'ombra. Els

Els de la toga han substituït els de la gorra de plat?

de la toga han substituït els de la gorra de plat, i en comptes de treure els tancs al carrer fan servir la Constitució del 1978 com si fos un filat elèctric per mantenir-nos tancats. S'omplen la boca parlant de la norma fonamental sagrada com qui ensenya l'espasa.

El fracàs del cop del 23-F va interpretar-se com la prova definitiva que mai més tornaria el franquisme. Es va considerar solemnement esborrada la temptació autoritària. Avui, quaranta anys després, ja sabem que la petjada del franquisme és més profunda que no sembla, com ho demostra l'aparició del partit d'ultradreta Vox, que aprofita el sistema democràtic per intentar retallar les

llibertats i excloure del joc polític tots aquells que considera «*enemigos de la patria*». Per bé que puguin ser pocs els qui avui es declaren obertament franquistes, són molts més els que participen d'uns conceptes i d'un llenguatge que connecten directament amb la dictadura, la qual consideren un període positiu; el fet que hi hagi persones joves que assumeixin aquest marc és una de les coses més inquietants que tenim damunt la taula, perquè apunta a una educació democràtica poc consistent i plena de llacunes.

Fa quaranta anys va sortir el títol del monstre. Avui el monstre ha descobert les regles d'aquesta nova partida.

«Avui, en realitat, és la cúpula judicial la que fa la feina bruta que antany feien els comandaments de les forces armades.»

«El soroll de sabres —que va ser constant durant els anys de la Transició— ha tornat a la vitrina de l'actualitat [...] com si la història d'Espanya fos una sinya a la qual estem lligats fins a l'avorriment infinit.»

La República espanyola contra Catalunya

AGUSTÍ SOLER

Aquest petit estudi pretén donar a conèixer uns fets que ens il·lustren sobre els vuit anys (de 1931 a 1939) en què la realitat històrica ens permet afirmar que sigui sota una monarquia, sota una dictadura o sota una democràcia, Catalunya no ha vist reconegut el seu dret a ser un poble lliure entre els pobles lliures de la terra.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

93 245 03 03 · pamsa@pamsa.cat · www.pamsa.cat

